

Igre u mom srcu

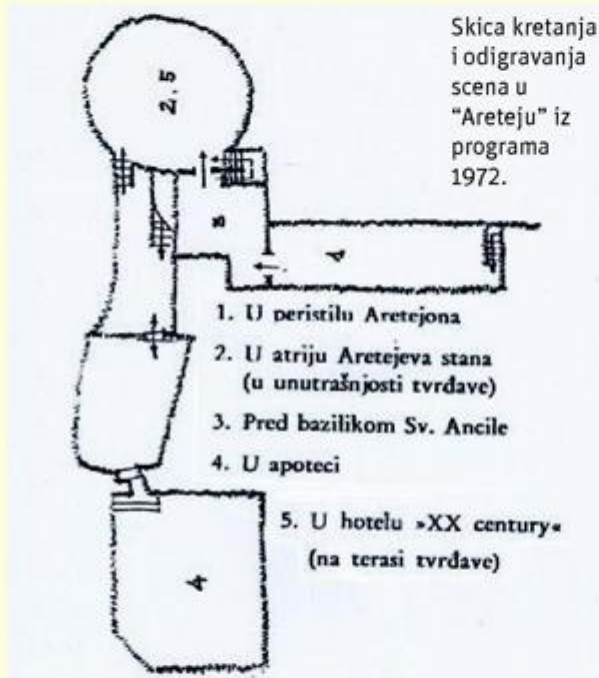
VRIJEME ARETEJSKO I NEVRIJEME

PIŠE: VEDRAN BENIĆ

"On je nekih mjesec dana lutao po Dubrovniku da pronade prostor gdje bi se taj 'Aretej' mogao dogoditi. Dugo ga je držao Revelin, i gore i dolje, a onda je ponašao Bokar. Zapravo, vidio je taj put. Onako kako smo mi godinu dana prije na Lovrjencu u Brechtovom 'Eduardu II.' ušli među publiku, tako je sada publika morala za glumcima ići", rekao mi je Božidar Boban (Apatrid B u predstavi) u razgovoru koji smo snimili u travnju 2019. za dokumentarac o 70. obljetnici Igara. Sjetio se Boban natezanja s legendarnom zaštitarkom spomenika gospodom Be-

bom Beritić da se u jednom naknadno izgrađenom zidu prema Domu starijih napravi otvor za četvrtu scenu apoteke (dodao bih – o sretnih li dana kad su se buže pravile za potrebe umjetnosti, a ne za proširivanje apartmana!). O ideji dvije paralelne predstave "Areteja" koje bi se s vre-

menskim odmakom odvijale na istom prostoru, dijeleći ujedno i dio glumaca, Boban je anegdotski ispričao da je nastala iz nužde. Naime, kad su u upravi Igara zaključili da predstavu za svega stotinjak gledatelja ne mogu prihvatiti, Paro se nakon par dana pojavio s pitanjem – je li dovoljno 200 gledatelja? Kad je taj

Skica kretanja i odigravanja scena u "Areteju" iz programa 1972.

poput vlaka – sudariti!" Nastala je tako jedna od najboljih predstava u povijesti teatra Igara uopće, koja je trajala punih 13 godina, do 1984. Usput, kako je zapisao dr. Frano Čale u knjizi "Igre u Njarnjas gradu", termin "teatar Igara" uveo je 1981. upravo Žorž Paro!

Povod za ovu priču je premijerno prikazivanje dokumentarnog filma VRIJEME ARETEJSKO u kinu "Jadran", napravljenog u produkciji HRT-a u povodu 50 godina od premijere "Areteja" na Igrama. No, koliko god genijalna bila, svaka predstava, kao i čovjek, ima svoje trajanje. Dogodilo se to "Areteju" u zadnjim godinama izvođenja. Sjećam se da sam zadnje 1984. godine nekako instinktivno poželio – ajde da nakon dugo vremena opet pogledam "Areteja". Predstava se kretala, ali nekako to više nije bilo ono. Osjećali su isto i glumci. Čak mi je pred početak zadnje scene Ratko Buljan, koji je kao maître d'hôtel dočekivao publiku

pri ulazu u hotel "XX. stoljeća" na taraci tvrđave Bokar, u prolazu šapnuo: "Koji je vrag tebe doveo na ovu rasutu predstavu!"

Mani Gotovac, gledateljica sa zadatkom, kako znaju nazivati kazališne kritičare, oduševljena predstavom u doba premijere, desetak godina kasnije zapisala je da se u "Areteju" dogodilo čudo sraza životnog i teatarskog. Naime, u prvim godinama predstave sporedni turistički likovi i motivi "prema kojima je Paro pokazao nepodijeljenu antipatiju", pa je i u "Areteju" i "Kolumbu" odlučno i s gadenjem "odbacio turistički način sklapanja Igara", odjednom su izletjeli u prvi plan. "Nisu dobili više vremena, ni više prostora, nego je njihov način mišljenja okupirao vrijeme i prostor", napisala je Mani. "Duh kič turizma osvojio je Bokar. Uvukao se među glumce, izignorirao je slučaj Aretej – Morgens, ismijao stvarne dramske motive, u svim prizorima postao dominantan...I

predstava se raspala. Kič - turisti, jao, s jedne i druge strane scene! Povorka!" (Mani Gotovac: "Dubrovačke mišolovke" 1986.). Ostavila je Mani ipak naznaku da se taj "otrovni cvijet" može istrijebiti, ali, nekako, pa i u vrijeme kada je ona rukovodila dramskim programom Igara, kao da se stalno pojavljuju nove mladice.

Što bi danas na Igrama uradio Georgij Paro (1934.-2018.) nemoguće je znati. Možda se može naslutiti iz onoga što je 2010. godine, pomalo utopijski "kao čovjek XX. stoljeća" rekao u "Nacionalu": "Dubrovnik je danas veliki bučni kafić, pun ljudi koji ne mare za kazalište. Treba od toga poći, i u repertoaru i u načinu igranja. To bi trebala biti neka vrsta gerilla teatra iz mojih američkih dana: doći i 'omesti' te ljude koji sjede u kafićima i neočekivano donijeti među njih predstavu, zainteresirati ih za priču na artistički način dastišaju muziku, prestanugalamiti i počnu gledati."